Кодексът за застраховането

НОВИ МОМЕНТИ В ЗАКОНОДАТЕЛСТВОТО ЗА ЗАСТРАХОВАТЕЛНАТА ИНДУСТРИЯ

В Кодекса за застраховането се въвеждат доста нови моменти, които не са съществували в досегашното законодателство, регламентиращо застрахователната дейност. Това е първият кодекс, уреждащ цялостната застрахователна материя, разпръсната преди това в различни закони и в подзаконови актове и е първата кодификация във финансовата сфера в България. Повече от година и половина (от 1 март 2004 г.) върху него работиха както експерти от Управление „Застрахователен надзор“ на Комисията за финансов надзор (КФН), така и от Асоциацията на българските застрахователи (АБЗ). Кодексът е плод на съвместен труд и непрекъснато се обсъждаше и видоизменяше. Първоначалният вариант доста се различава от приетия на 8 декември 2005 г. от Народното събрание текст. Логични бяха перипетиите по създаването на един напълно нов нормативен акт, който хармонизира националното ни законодателство в сферата на застраховането с правото на Европейската общност.

В Кодекса за застраховането (КЗ) по-подробно е уреден статусът на застрахователното предприятие. Разписани са основните характеристики - правно-организационна форма, капитал, минимален брой член-кооператори (при взаимозастрахователни кооперации), предмет на дейност, правен режим на органите на управление и вътрешен контрол. Регламентирани са финансовите показатели за стабилност на застрахователното предприятие, а именно - техническите (застрахователни) резерви и тяхното покритие с адекватни активи, границата на платежоспособност и гаранционния капитал с кореспондиращите им собствени средства. Въведени са и изисквания към счетоводното отчитане и към стандартите за поддържане на информационните системи относно сключените полици и предявените претенции за изплащане на обезщетение. Детайлизирани са задълженията на одиторите, отговорните актюери и вътрешните контролни органи на застрахователите.

Съгласно КЗ, с решението за отнемането на лиценз на застраховател КФН назначава квестор до назначаването на ликвидатор или синдик. С приетите Указания относно тълкуването на правомощията и представителната власт на квестора съгласно КЗ, както и за тълкуването на чл. 37, ал. 2 от КЗ, всички правомощия на управителния и контролен орган на застрахователя се преустановяват, като те се упражняват от квестора. Действията, извършени от застрахователя без предварителното упълномощаване от квестора, са нищожни. Квесторът има неограничен достъп и контрол до помещенията на застрахователя, до счетоводната и друга документация и до неговото имущество. Има правомощие да свиква общото събрание на застрахователя и да определя неговия дневен ред, освен в случаите, когато общото събрание се свиква за вземане на решение за прекратяване на застрахователя. По искане на квестора прокуратурата и органите на МВР са длъжни да му оказват съдействие за упражняване на неговите правомощия.

Отнемането на лиценза на застрахователя не го освобождава от задълженията по вече сключени договори, така че посочените правомощия на квестора не възпрепятстват правото на трети лица да се удовлетворят от банкови гаранции.

Съществена част от КЗ е правната уредба, свързана със застрахователния договор - преддоговорни отношения, сключване на договори, задължения на страните, в това число и след настъпване на застрахователното събитие.

Важно е още преди да сключи договора, потребителят да се запознае подробно с общите условия по договора и с вътрешните правила за дейността по уреждане на застрахователни претенции. КЗ задължава всички застрахователи да си изготвят правилата, които да регламентират процедурите по приемане на претенции, по събиране на доказателства, определяне размера на обезщетенията, извършването на разплащания и разглеждането на жалби от потребителите. Правилата са публични и познаването им е от полза на клиента.

Осен това потребителите на застрахователни услуги трябва да знаят, че цената на застраховката (премията) зависи от покритите рискове и от размера на поетата отговорност.

Във връзка с уредбата на застрахователния договор е и материята за защита на потребителите, която включва регламентация на застрахователната тайна, правото на получаване на информация преди сключването на договора, изисквания за минимално необходимо съдържание на общите условия по застраховките и уреждането на процедури, които да гарантират бързо и коректно обслужване на застрахованите лица.

Именно от гледна точка на защита на потребителите в КЗ е фиксиран срокът, в който застрахователят следва да изплати обезщетенията по застраховката „Гражданска отговорност“ (“ГО“) след предоставяне на всички документи. В действащия до края на 2005 г. Закон за застраховането такъв срок не съществуваше и застрахователите можеха да удължават процедурата по събиране на доказателства за застрахователното събитие.

Обезщетение по „ГО“ се изплаща от застрахователя в срок от 15 дни, след като застрахованият е представил всички поискани документи, свързани с установяване на събитието и размера на вредите. В КЗ е определен едномесечен срок, в който застрахователят може да иска представяне на допълнителни документи за доказване на застрахователното събитие. А срокът, в който застрахователят трябва окончателно да се произнесе по предявена претенция, е три месеца от момента, в който е заведена.

Гражданите могат да претендират и за лихва върху обезщетението, ако застрахователят го забави след срока за произнасяне по предявената претенция.

Ако застрахованото лице счита, че застрахователят не е изпълнил ангажиментите си, може да подаде жалба до заместник-председателя на КФН, ръководещ Управление „Застрахователен надзор“. В жалбата лицето следва да опише случая и да приложи копия на отнасящите се до случая документи. КФН разглежда обстоятелствата, като взема предвид позициите на двете заинтересовани страни. Ако бъдат констатирани административни нарушения от страна на застрахователя, КФН има правомощия да налага административни наказания и да прилага принудителни административни мерки. Следва да се има предвид, че КФН не разполага с правомощия да задължи застрахователя да изплати обезщетение, което не е определено със съдебно решение или със споразумение на страните, нито да се произнесе по размера на дължимо обезщетение. Произнасянето по подобни гражданскоправни спорове е от компетентността единствено на съда.

По-подробно са уредени специфичните правомощия на държавния надзор върху застраховането. Установени са принципите на Дединствения лиценз“ за извършване на застрахователна дейност на територията на ЕС и е обезпечена възможността за осъществяване на надзор върху задграничните операции на застрахователя. По-подробна е и уредбата на текущия надзор (застрахователите са задължени да представят текущи отчети, справки и доклади). В уредбата са заложени основните принципи на ранно предупреждение за потенциални проблеми в дейността на застрахователите и са предвидени съответни мерки за въздействие. Детайлизирана е процедурата по налагане на принудителни административни мерки.

Като последна част в структурата на КЗ е включена правната уредба за задължителното застраховане. В кодекса е посочено, че задължителни са застраховките „Гражданска отговорност“ на автомобилистите, свързана с притежаването и използването на моторни превозни средства, и „Злополука“ за пътниците в обществените превозни средства. Задължителни са и много застраховки „Професионална отговорност“ на лица, упражняващи различни професии (лекари, нотариуси, строители, туроператири, охранители и т. н.), установени с различни закони или с международен договор.

От 2006 г. премията по застраховката „Гражданската отговорност“ е либерализирана, т. е. застрахователните дружества сами я определят. От своя страна надзорът следи премиите по всяка застраховка сами по себе си да бъдат достатъчни, за да осигурят изпълнението на всички задължения на застрахователя по застраховката. Освен това размерът на премията вече може да зависи от качествата на автомобилиста - шофьорски стаж, участия в пътнотранспортни произшествия, с каква цел се ползва автомобилът и други.

Глобата при липса на застраховка „ГО“ е от 100 до 500 лв. за физически лица и от 500 до 5 000 лв. - за юридически.

Застраховката е едногодишна независимо от датата на сключването на договора, а не за календарна година, както беше до 2005 г., като е регламентирана и възможността за разсрочено плащане на премията. В тези случаи вноските от застрахователната премия се плащат в срок, уточнен в застрахователния договор. При неплащане на поредната вноска застрахователят може да намали застрахователната сума, да измени договора или да го прекрати. Обикновено застрахователят изрично посочва кое от правата ще упражни след изтичането на 15-дневен срок от датата на падежа на разсрочената вноска. Ако в полицата това не е указано, то застрахователят изпраща писмено предупреждение. Потребителят трябва да знае, че след изтичането на определения срок полицата става невалидна.

Сключването на застраховката за по-кратък период от една година е възможно само при временна или транзитна регистрация.

Съгласно Наредбата за задължително застраховане при промяна на собствеността на МПС застраховката „ГО“ НЕ се прекратява. Старият и новият собственик са длъжни в 7-дневен срок да уведомят застрахователната компания за извършената промяна. Законът позволява новият собственик да прекрати договора със застрахователя на предишния собственик и да сключи по свое желание договор с друг застраховател.

В Закона за застраховането беше регламентирано, че пострадалите роднини на виновния водач, причинил ПТП, не получават обезщетение по „ГО“. В КЗ застраховката „ГО“ вече покрива и отговорността за причинените неимуществени и имуществени вреди, включително и на съпрузите и на всички роднини по права линия. Дадена е изчерпателна уредба на статуса, дейността и органите на Националното бюро на българските автомобилни застрахователи (НББАЗ или Националното бюро „Зелена карта“) и на Гаранционния фонд (ГФ).

(Продължава на стр. 14)